

Når byen og verden kommer til Vangede

Vi springer forspillet over: Maja Lucas' *Måden du rører mig på* (2023) har undertitlen "samtaler og tekster om sex", og de fleste, inklusive forlaget, har valgt at læse det som bogens genrebetegnelse og placere den et sted mellem fag- og skønlitteratur - samtalerne er det faglige, teksterne det digtede - "en hybridbog" kalder en anmelder den. Lektorudtalelsen taler om "et værk", og på folkebibliotekerne står bogen placeret under skønlitteratur i kategorien "eksperimenterende litteratur". Den sidste linje af bogens bagsidemanttra lægger op til en læserorienteret forståelsesramme når Lucas skriver "Men mest af alt er min bog skrevet til dig, og det ved du godt." Sammenholder man det med titlen hvor det er "måden du", kære læser, rører mig, altså bogen på, som er i fokus, så får man en forventning om et åbent værk der kan kaste lige så mange læsninger af sig som der er læsere. Så langt så godt. Og måske er det ikke så vigtigt om det er et "åbent værk", "en hybridbog" eller om der er tale om "eksperimenterende litteratur" - *Måden du rører mig på* er i hvert ikke genrerens, og bornerte læsere kan tilføje 'heller ikke stueren'. Så for at få et greb om hvilken type litteratur bogen også kan siges at være, skal det i det følgende forsøges at læse den ind i en litteraturhistorisk sammenhæng og fri af fagbogsgenren så den ikke havner som en håndbog til uge 6.

En første læsning kunne beskrive den som en slags moderne roman med en rammefortælling og en tydelig eksplicit forfatter. Den er også moderne i den forstand at den alvidende, enhedsskabende fortæller er erstattet af en total polyfoni der respekterer de enkelte stemmer og viser personerne i deres egenart, ja faktisk i en grad som er sjælden i litteraturen. For selv når en Dostojevskij eller en Ibsen giver plads til andre måder at tale på end deres egne, så lykkes det dem ikke at få sat så mange egenartede stemmer i spil. *Måden du rører mig på* er altså et ægte Bakhtinsk karneval hvor de individuelle stemmer står uantastede, og hvor deres udsagn accepteres på lige fod, uanset indholdet, således at forskelle og uenigheder bliver en styrke (hvilket også kunne have været realiseret i lydbogsversionen, men sikkert har været for dyrt).

Men det er også som om Maja Lucas har taget Per Hultbergs roman *Byen og verden* (1991) og brugt noget af opskriften fra den: 100 kapitler hos Hultberg med romertal over, bliver til 29 samtaler hos Lucas holdt på plads af alfabetet. Derudover er der 46 tekster (når bagsideteksten regnes med), så i alt 75 bud på en stemme. Og ligesom hos Hultberg så krydsbefrugter stemmerne hinanden undervejs så man som læser til slut har en oplevelse af at alt er fortalt, men at tiden og den menneskelige frihed til at begynde på nye måder at være på fortsat vil tilføje nye kapitler til værket og verden. Men Maja Lucas har også, som det allerede er fremgået, lavet de stik modsatte spilleregler

af Hultberg: ingen tydelig implicit forfatter, helt individuelle stemmer uden spor af forfatterens præferencer og diktion selv om samtalerne er gennemskrevet, en tydelig ramme fortælling og det hele krydret med en række tekster af kortprosatisnit, remser, refleksioner, digte og noveller undervejs.

Så her melder et andet værk sig når man læser *Måden du rører mig på* (2023), nemlig Dan Turèlls *Vangede billeder* (1975). I den finder man også tekster i mange genrer samlet i et bind med en prolog og en coda som ramme, men i *Vangede billeder* er de forskellige tekster holdt sammen både af en homogen typografi og af Turèlls sikre stemmeføring som flyder igennem det hele. Der er *Måden du rører mig på* som nævnt åben for alle måder at bruge sproget på, og dog er det sådan at når det er Maja Lucas selv der fører pennen, så finder man en mundtlighed og præcision i det sproglige udtryk som får denne læser til at tænke på Turèll, men også på Klaus Rifbjergs *Amagerdigte* (1965) og Jørgen Leths *Sportsdigte* (1967). At Maja Lucas er fra Vangede, er ikke forklaringen – det er måden at ramme en mundtlighed i sit eget sprog hvor rytmen og personligheden bliver så tydelig at man nærmest kan høre den i stuen under læsningen.

Personligheden som virkemiddel er heller ikke fremmed for Klaus Rifbjergs digtsamling *Amagerdigte*. Den har ligesom de andre nævnte værker tillige en tydelig ramme om sin fortælling, nemlig ind- og udfaldsvejene til Amager beskrevet med afstandens overblik, og den er båret af Rifbjergs sikre (amager-)diktion og manglende blufærdighed i beskrivelserne af gruppeonani og hvad raske drenge ellers kan finde på. Jørgen Leths *Sportsdigte* kommer på banen fordi Maja Lucas har medtaget en gruppe tekster der handler om sport og begær, og fordi han ikke lader Rifbjerg noget efter når det gælder en tydelig rytmificeret personlig stemme og klang i det digteriske udtryk. Alt dette med Amager og Vangede peger også på at når nogle vil gøre nutidens bølge af litterær dokumentarisme til noget særligt, så er det begrænset hvor nyt under solen det er.

Man kan indvende at dette arrangerede litteraturhistoriske gruppeknald mellem digtere bare er en heteronormativ læsning af Maja Lucas – og man kan spørge om det er her vi skal se hende mellem disse mandlige kollegaer for at hun kan lande på rette plads? Lucas placerer sig selv i bogen som en drengepige med et behov for at flytte ind i egen krop og seksualitet, og her lader Rifbjerg sig også uden videre anbringe som den fødte drengepige han er i mors stærke greb. Faktisk foreslår jeg hermed at drengepigers biologiske køn også kan være drengens og beder ordbøgerne rette ind fordi “pigedrengen” har svært ved at finde fodfæste i vores aktive vokabular. Leth har som bekendt kokkereret hvordan kønnet kan iscenesættes og bruges, dog har han aldrig tvivlet på det i biologisk forstand, men målet er det samme: at finde sig selv og sproget i

egen krop. Hultberg repræsenterer en diversitet hvor alt er muligt så længe det bare ikke bliver for direkte italesat hørbart i sproget fordi 'byen' er for lille til at rumme det. Og det er kort fortalt forskellen på Viborg og Vangede hvor knepperiet sidstnævnte sted i Turèlls fortælling afmystificeres i rituelle sjoferter der ikke kan overbruges - som at rime 'pik' og 'fik' og at sige 'ismand' i stedet for tissemand – nok med det resultat at den inderlighed eller kærlighed som kroppen har brug for for at blive beboelig, går fløjten, fordi det greb om sproget aldrig taler ens egen krop.

Så udgangspunktet for denne læsning er at alle de digtere der er med i dette gangbang, behersker mundtligheden og betjener sig af den som en sproglig færdighed, ikke som en ukorrekt eller mindre præcis brug af sproget, og ikke bare som lidt sæskrevet dansk med en apostrof for manglende bogstaver, eller et 'er' eller 'har' der er røget ud i farten som de fleste kender det fra almindeligt talesprog. Nej, grammatikken har tydeligvis sine egne regler i talesproget, hvilket blandt andet betyder at der ikke er brug for et verbum for at en ytring kan gælde for en sætning, altså bare her da, det godt nok. Til dette skal så lægges det mundtlige sprogs indre logik som bygger på gentagelser, afbrydelser, indskud og behov for 'synlige' referencer for at fx 'dollarsnot' giver mening, eller at scenen og digtets begivenheder bliver sansbare for læseren. Og i digternes tilfælde er det som om at denne adgangsgivende mundtlighed er født direkte ud af den skrivende krop, deres skrivende kroppe og måde at trække vejret på. Men Maja Lucas tør også at spille sproget over til læseren med alle sine synlige mangler:

en bold
en ketsjer
en modstander
gør mig lykkelig

Sådan begynder "Lille serie om tennis og begær" i *Måden du rører mig på*. En opremsning efterfulgt af en konstatering, men med ordren svævende i baggrunden: "gør mig lykkelig" - nu og her - som en afbrydelse midt i opremsningen der lige så godt kunne have fortsat med 'et net'. Og mere skal der jo ikke til for at man som læser vågner og opdager at der bliver brugt sprog og spillet med det. Dette er et gennemgående træk i "serien" hvor linjeskiftene ofte markerer at ordene falder sådan som tanken og vejtrækningen tillader det:

Min serv er ikke
imponerende,
men stabil.
Jeg rammer næsten

aldrig uden for feltet,
men den er blød
og nem at returnere.

Jeg har en kedelig tilbøjelighed
til at se den som et billede på mig selv.

Til gengæld er mit netspil kreativt
og hasarderet.

Det trøster mig lidt.

Selv en hurtig, overfladisk læsning kan ikke undgå at komme til at hænge på “imponerende” og “og hasarderet” der begge føles som sproglige beslutninger taget i udsigelsessituationen, i Lucas’ oplæsning er det dog kun “og hasarderet” som bliver udhævet på den måde. Det samme gælder de to men’er der er så typiske i mundtlige forklaringer i situationer hvor man er usikker på sin egen position i forhold til modtageren: hvordan undgår jeg at prale eller gøre mig selv værre end virkeligheden? Jeg leder efter de ord og udtryk som kan rette de forudgående skævheder op, så “ikke/imponerende” får sin nuance med “men stabil”, og tilføjelsen for at forklare det stabile bliver at den “næsten” altid er indenfor, og så som prikken over i’et: “men den er blød/og nem at returnere.” Så er den selv beskrevet, og hvad den måtte savne i udslagsgivende hårdhed, har det digteriske udtryk i fuldt mål. Så både læseren og digteren/serveren kan mødes i den præciserende tilføjelse: “Det trøster mig lidt.”

Lige så tydelig, personlig en stemme vi finder i digtene (og de andre tekster), finder vi også 29 af i samtalerne om sex, og det er o.k. hvis man er nysgerrig på hvor voldsom choking nogle har prøvet eller om missionæren stadig er på topscorerlisten, men det er ikke her værkets store fortælling ligger, det er i den individuelle nysgerrighed, kroppens mangfoldige muligheder og om det overhovedet er ladsiggørligt at dele den type indlejrede erfaringer. Og det er her værkets egenart bliver en udfordring for læseren, for med så flerfoldig en fokalisering bliver læseren eller læsningen en del af fortællingens plot, og plottet er jo som allerede antydte ikke antallet af krøllede orgasmer som i blue movies, men mødet mellem den menneskelige krop og den undersøgende sproglige bevidsthed. Om det skal være en leg, et spil, ja ligefrem “et billede på mig selv” eller en livslang suppedas, er det overladt til den enkelte at finde ud af. Men ved endt læsning er

det i hvert fald slut med at føle sig alene i kroppens hjem. Undervejs bliver man tilmed underholdt og oplyst – faktisk indviet i tankegange så fremmede som fisk – og hvad mere kan man ønske sig af en velskrevet bog?